

MIKKO PORVALI SYVÄRIN TAKANA

Päämajan kaukopartio-
osasto Vehniäinen 1941–43

Atena

SISÄLLYS

Lukijalle.....	7
----------------	---

SYYSKAUSI 1941

Syyskuun alkupuoli	13
14. sotaviikko	23
15. sotaviikko.....	31
16. sotaviikko	41
17. sotaviikko.....	53
18. sotaviikko.....	65
19. sotaviikko.....	75
20. sotaviikko	87
21. sotaviikko.....	95

TALVIKAUSI 1941-42

22. sotaviikko	107
23. sotaviikko	119
Joulukuun alkupuoli	129
Joulukuun loppupuoli	151
Tammikuun alkupuoli.....	169
Tammikuun loppupuoli	189
Helmikuun alkupuoli.....	205
Helmikuun loppupuoli	217
Maaliskuu	227
Huhtikuu	259
Toukokuu	285

KESÄKAUSI 1942

Kesäkuu	299
Heinäkuun alkupuoli	325
Heinäkuun loppupuoli	339
Elokuun alkupuoli	363
Elokuun loppupuoli	387
Syyskuun alkupuoli	417
Syyskuun loppupuoli	439
Lokakuu	451
Marraskuu	469
Violaispartio elokuusta marraskuuhun 1942	483

TALVIKAUSI 1942-43

Joulukuu	523
Tammikuu	535
Helmikuu	553
Maaliskuu	567
Huhtikuu	581
Toukokuu	589
Jälkisanat	601
Liitteet	603
Lähteet	632

LUKIJALLE

Tämä kirja kuvaa Päämajan alaisen tiedusteluyksikön Osasto Vehniäisen vaiheita syksystä 1941 kevääseen 1943. Kannaksella ja Leningradin suunnalla itsenäisyyden alusta asti toimineen tiedusteluyksikön käskettiin syksyllä 1941 siirtää partiotoimintansa Aunukseen, Syväriltä etelään. Siihen asti rajantakainen henkilö- ja partiotiedustelu oli perustunut pienen tiedustelijajoukon vapaaehtoisuuteen ja paikallistuntemukseen. Nyt yksikön kehitystä ohjasivat toiminta-alueen vaihtuminen, sodan pitkittyminen ja työn vaatimusten kasvaminen. Koulutuksen, ilmakuljetuskyvyn ja uusien rekrytointien myötä pienestä tiedustelukeskuksesta rakentui ensimmäinen suomalainen erikoisjoukko.

Teos on jatkoa kirjalle *Kohti itää*, joka kuvaa Päämajan Tiedusteluosaston Viipurin alatoimiston eli Osasto Vehniäisen vaiheita Suomen itsenäistymisestä jatkosodan ensimmäiseen kesään. Siinä käsitellään alatoimiston näkökulmasta suomalaisen henkilötiedustelun alkuvaiheita Kannaksella, toimiston lyhyttä talvisodan kautta Imatralla, välirauhan aikaisia Lahdesta johdettuja toimia sekä hyökkäysvaiheen tiedustelutoimintaa.

Teossarjan toisen osan rajaus syksystä 1941 kevääseen 1943 on valittu siksi, että kesällä 1943 Päämajan Tiedusteluosaston alaisista tiedusteluyksiköistä – osastoista Vehniäinen, Kuis-

manen, Marttina ja Paatsalo – muodostettiin suomalainen kaukopartiopataljoona, Erillinen Pataljoona 4. Tämän vaiheen kuvaaminen jää teossarjan kolmanteen osaan.

Osasto Vehniäisen sotapäiväkirjojen ja tiedustelupäiväkirjojen sisältö esitetään yhdistettynä maailmansodan ja Suomen rintamien tilanteeseen. Päiväkirjatiedot juoksevat sivun sisämarginaalissa leipätekstin rinnalla. Vaikka tekstit kulkevat rinnakkain, lukijan voi olla hyödyllistä lukea näistä vain toista kerrallaan – haluamassaan järjestyksessä.

Kirjoittajan tavoitteena on tarjota lukijalle leipätekstin rinnalla mahdollisimman autenttisia tietoja. Tätä tukee Osasto Vehniäisen toiminnasta säilynyt runsas kuvamateriaali. Kirjan lopussa oleva liiteosio tarjoaa esimerkkejä hankittujen tietojen raportoisesta.

Teossarjan toisessa osassa kuvaus ulottuu kevääseen 1943. Rajaus on valittu siksi, että kesällä 1943 Päämajan Tiedusteluosaston alaisista tiedusteluyksiköistä – osastoista Vehniäinen, Kuismanen, Marttina ja Paatsalo – muodostettiin suomalainen kaukopartiopataljoona, Erillinen Pataljoona 4. Tämän vaiheen kuvaaminen jää teossarjan kolmanteen osaan.

Mitä siirtyminen Syvärille merkitsi?

Aunukseen siirtyvän yksikön oli tutustuttava uuteen maantieteelliseen toiminta-alueeseen ja ympäristöön. Partiomiehet, jotka lähes poikkeuksetta olivat kannaksenkarjalaisia, olivat aiemmin toimineet heille ennestään tutuilla seuduilla. Pinnanmuodoiltaan moninainen, tiheän puuston, tiestön ja asutuksen leimaama Kannas vaihtui Syvärin eteläpuolella hyvin toisenlaiseen ympäristöön.

Osa uusista partiointialueista oli talvisaikaan saavutettavissa vain Laatokan jään kautta kiertämällä tai hiihtämällä Äänisen yli. Talvipartiointi ylipäänsä edellytti uusien taktiikoiden luomista. Nimenomaan taktiikoiden, koska toiminta avoimilla jäälakeuksilla oli hyvin erilaista kuin metsän suojissa harhautuslatuja hiihtäneiden partioiden.

Kesäkaudella 1942 partio toiminnassa saavutettiin yhdessä ilmavoimien kanssa partioiden ilmakuljetuskyky. Partioita oli jo aiemmin huollettu lentoteitse tavarapudotuksin, mutta vesitasojen käyttö partioiden kuljetuksiin avasi uusia mahdollisuuksia ja edellytti uudenlaista yhteistyötä. Syksyllä 1942 kolmetoista osaston virolaista kaukopartiomiestä hyppäsi tehtävälleen laskuvarjoin, mikä on Suomen sotahistorian suurin laskuvarjopudotus.

Vaikka partiointi siirtyi Aunukseen, Kannas ei poistunut yksikön vastuulta. Kuulustelutiedustelu, yhteydenpito vastavakoilun edustajien kanssa sekä omien asiamiesten toimittaminen piiritettyyn Leningradiin säilyivät edelleen Osasto Vehniäisen tehtävänä. Siksi yksikön toimisto ja joukko henkilökuntaa jäi Viipuriin. Viipurin-toimiston työsarja on kirjallisuudessa vähemmän tunnettua, mutta heidän yhteistyönsä esimerkiksi saksalaisten ja italialaisten

kanssa ei värikkydessään häviä partio toiminnan vaiheille.

Tekijän kiitokset

Tätä teosta ei voisi olla ilman aiempaa tutkimusta tai useilta henkilöiltä saatua tukea.

Ei ole tiedossa, kuka päätti, ettei Osasto Vehniäisen sota- ja tiedustelupäiväkirjoja hävitetty, vaikka käsky arkiston polttamisesta annettiin Limingassa syksyllä 1944. Joka tapauksessa on selvää, että suuren osan tämän kirjan sisältämästä tiedosta on säilyttänyt tai järjestänyt Kaino Rastas.

Hävitettäväksi määrätty aineisto haudattiin ensin maahan johonkin päin Hämettä, mistä se »yleistilanteen muututtua» siirrettiin yksityiskotiin Imatralle. Tuo koti epäilemättä kuului entiselle Osasto Vehniäisen partioaliupseerille, silloiselle rajavartioston kapteenille Kaino Rastalle, joka vuosikymmeniä myöhemmin luovutti aineiston arkistolaitoksen haltuun. Aiheen myöhempänä tutkijana olen sitä mieltä, että tässä tapauksessa esimiehen käskyn laiminlyöminen oli arvokas kulttuuriteko.

Jokainen kaukopartioaiheen myöhempi tutkija on paljosta velkaa Lassi Saressalolle. Saressalon perustava työ 1980-luvulla kokosi yksin kansiin (*Päämajan kaukopartiot jatkosodassa*) tietoja aikana, jolloin niitä oli kerättävissä toimintaan osallistuneilta henkilöiltä. Kaikki tutkimus koostuu kerrostumista: huolellisesti tehdyille perustalle on myöhemmän kirjoittajan kiitollista rakentaa jotain uutta.

Teoksessa on paljon materiaalia eri kielisistä lähteistä. Vastuu mahdollisista käännösvirheistä on minun, mutta olen saanut kahdelta henkilöltä erityistä apua. Professori Muusa

Savijärveltä toistakymmentä vuotta saamani tuki venäjän kielessä on ollut arvokasta tämänkin teoksen kannalta – mutta sen ulkopuolella avartanut maailmaani aivan korvaamattomalla tavalla. Aineiston vironkieliset ja vaikeasti tulkittavat radiosanomamat on suomentanut Heidi Granqvist.

Ystävällistä ja kollegiaalista apua antaneet henkilöt ovat osoittaneet, ettei tieto vähene, kun sitä jakaa. Tämän ovat todistaneet Kari Gråsten, Hanna Horppila, Mika Kanerva, Inkeri Kangas, Sirkku Kirves-Lassila, Erkki Laukkanen, Pentti Manninen, Riitta Nissinen, Johanna ja Marko Palokangas, Vladimir Panschin, Juha Pikkanen, Jukka Rislakki, Heidi Ruotsalainen, Reijo Sinkkonen, Seppo Solasaari, André Swanström, Pekka Turunen, Mikko Tyni, Hannu Valtonen, Päivi Vestola, Mika Wist ja Ville Vänskä.

Teoksen valmistuminen on edellyttänyt monien asioiden ja aikataulujen sovittamista keskenään. Yllättävän monet ovat sietäneet yllättävän paljon: lähipiiri, kustantamon ammatillaiset, työyhteisö – koko ympäristöni, viisi vuotta aista aina apulaispoliisipäällikköön.

Kiitän lämpimästi kaikkia edellä mainittuja tahoja.

Huomautukset lukijalle

Teoksen runsaiden venäläisten paikannimien esitystapa ei aina seuraa translitteroinnin sääntöjä. Yhdenmukaistaminen on mahdotonta, koska nimiä on kirjoitettu alkuperäisasiakirjoissa ja radiosanomissa niin monin eri tavoin. Lukijan on hyväksyttävä, että esimerkiksi Alehovshina ja Aljohovshtshina tarkoittavat samaa paikkaa. Koska konteksti on yleensä

tiedossa, erehtymisen vaaraa on harvoin, jos lainkaan.

Lisäksi on todettava, ettei jokaista paikannimeä ole pystytty tarkistamaan. Puhtaaksi kirjoitus on tehty käsinkirjoitetuista alkuperäisteksteistä, eivätkä kaikki 1940-luvun aunuksenkarjalaiset kylät löydy edes silloisista kartoista, nykyisistä puhumattakaan. Siten virhetulkinnan riskiä ei harvinaisimpien nimien kohdalla voi sulkea kokonaan pois.

Radiosanomat pyritään esittämään luettavassa muodossa. Niitä on tämän vuoksi toimitettu melko paljon, silti alkuperäinen henki huomioiden. Niissä on kohtuuden rajoissa lisätty välimerkkejä, käytetty isoja alkukirjaimia, avattu peitekielisyyttä sekä muutettu ammattislangia yleiskielelle.

Kirjassa käytetyt symbolit ja lyhenteet:

✉ = lähetetty tai vastaanotettu kirje

☎ = soitettu tai vastattu puhelu

PM = Päämajan Tiedusteluosasto, tiedustelu-toimisto Tied.1 (tiedusteluosaston päällikkö)

SYYSKAUSI 1941

Osasto Vehniäisen lotta Mirja Rankala istuu Itsenäisyyden leijonalla Viipurissa, takanaan kaadettu Pietari Suuri.

Viipurin valtaamisella oli suuri henkinen merkitys. Ensi töikseen suomalaiset kaatoivat Tervaniemellä kohonneen Pietari Suuren patsaan. Patsas oli alkujaan keisari Nikolai II:n vastatoimi Torkkeli Knuutinpojan patsaan pystyttämiseksi. Suomen itsenäistyttyä tsaari vaihdettiin 1920-luvulla Gunnar Finnen veistämään Itsenäisyyden leijonaan.

Kun Viipuri siirtyi talvisodan jälkeen Neuvostoliitolle, Finnen leijona pudotettiin jalustaltaan. Tilalle palasi Pietari Suuri. Jatkosodassa kaupungin vallanneet suomalaiset kaatoivat vuorostaan Pietari Suuren, jonka kaadettaessa irronnut pää vietiin Viipurin kaupunginjohtajan työhuoneeseen.

Raajansa menettänyttä Itsenäisyyden leijonaa ei enää nostettu paikalleen. Vuodesta 1954 Tervaniemellä on seissyt jälleen Pietari Suuri. Itsenäisyyden leijona on nykyään lasten leikkilinenä Monrepos'n puiston huoltorakennuksen edessä.

SYYSKUUN ALKUPUOLI

1941

SOTAPÄIVÄKIRJA 10.9.1941

ilmestyi näköpiiriin Aunus. Partio toiminnan vaikeutuminen Kannaksella johti siihen, että alettiin miettiä, olisiko partio toiminta suunnattava Laatokan toiselle puolelle. Tämän vuoksi jo vakavasti harkittu siirtyminen Petäjäniemeen jäi aloittamatta, ja asia jäi niiden neuvottelujen varaan, joita varten Vehniäinen ja Kuismanen kutsuttiin 12. päiväksi Päämajaan.

SOTAPÄIVÄKIRJA 11.9.1941

lähti Vehniäinen Kausalan ja Lahden kautta Mikkeliin aikaisemmin mainittuja neuvotteluja varten.

SOTAPÄIVÄKIRJA 13.9.1941

palasi Vehniäinen Mikkelistä, tuoden mukanaan ratkaisun. Muutto tapahtuu – Viipuriin. Lähetetään heti kolme partiota, joista yksi Itä-Kannaksella ja kaksi Aunuksessa.

SOTAPÄIVÄKIRJA 14.9.1941

käivät Vehniäinen, Saarinen ja Haapalinna Viipurissa lopullisesti päättämässä majoittumisesta sinne.

valmisteltiin Aunuksen partioiden lähtö litiästä kuorma-autolla.

SOTAPÄIVÄKIRJA 15.9.1941

lähti Saarinen I AK:aan valmistelemaan Metsäpirtin partion lähtöä.

Partioiden painopisteen siirtyminen Aunukseseen

Syyskuussa 1941 Viipuri oli vallattu, ja rintamalinja Kannaksella työnnetty vanhalle rajalle. Osasto Vehniäinen toimi yhä Pusan talossa Iitiän kylässä Lappeella, mutta oli paraikaa siirtämässä toimintojaan vanhaan kotikaupunkiinsa Viipuriin. Aiemmat toimitilat kaupungissa olivat osin tuhoutuneet. Ne olivat myös jääneet pieniksi, kun rauhan aikainen pieni alatoimisto oli kasvanut tiedusteluysiköksi. Niinpä osaston sijoituspaikaksi valikoitui Hiekan kansakoulu.

Hiekan kaupunginosa sijaitsi kaupungin länsipuolella Linnasaarella, jonka pitkä Linnansilta ja Viipurin linna kalliosaarineen erottavat kaupungin keskiaikaisesta keskustasta. Kansakoulussa oli riittävästi tilaa eri toimistoille, minkä lisäksi taloon saatiin välttämättömimmät toiminnan edellytykset: sähkö, vesi ja puhelinyhteys.

Syyskuun toisen viikon lopulla Osasto Vehniäinen sai tehtäväkseen lähettää kolme kaukopartiota: yhden Itä-Kannakselle Inkerinmaalle kohti Leningradia ja kaksi Syvärin taakse Aunukseseen. Metsäpirtistä lähtevän partion mukaan saatiin oppaaksi 29-vuotias inkeriläinen vapaaehtoinen Heikki Kesseli, josta ensimmäisen partiokokemuksensa jälkeen tuli osaston vakituinen partiomies lokakuuhun 1942 asti.

Kesseli oli syntynyt Miikkulaisissa, Inkerinmaan puolella, vuonna 1912. Suomalaiset vakoilijat tukeutuivat maailmansotien välillä Miikkulaisten kyliin. Tiedustelutyössä saatiin seudun asukkailta lähinnä sukusiteisiin perustunut-

Osasto Vehniäisen toimistohenkilökuntaa, muonituslattia sekä SA-kilvellä merkitty sotakoira Tiitus asettumassa taloksi Hiekan kansakoululle Viipurissa syyskuussa 1941.

Lotat sotilaan kainaloissa ovat vasemmalta Saimi Heikkilä ja Lyyli Ruuhonen. Kolme oikeanpuolimmaista miestä vasemmalta: sotilasvirkamies Leo Harjulehto, luutnantti Seppo Haapalinna ja aliupseerioppilas Arvi Lautala.

ta apua, ja Miikkulaisten inkerinsuomalaiset asukkaat olivat neuvostohallinnon epäluulojen kohteena pitkään. Siksi Miikkulaisista karkotettiin jo 1930-luvun alkuvuosina useita kymmeniä suomalaisperheitä Länsi-Siperiaan. Vuonna 1936, kun Kesseli oli ollut 24-vuotias, loppukin suomalaisasutus oli pakkosiirretty alueelta. Vain venäläiset perheet saivat jäädä asuinpaikoilleen.

Inkerinmaalle Leningradin suuntaan lähetetyn partion johtajana oli Paavo Auvinen ja tavoitteena Matoksi. Partio tuli kuitenkin havaituksi Lumisuolla eikä kyennyt jatkamaan avoimessa maastossa pidemmälle. (Partion vaiheet on selostettu tarkemmin sarjan edellisessä osassa *Kohti itää.*)

Kaksi partiota Syvärille

Syvärin taakse suunnanneiden partioiden ensimmäinen haaste oli selvittää toiminta-alueelleen. Itiästä oli partioiden

SOTAPÄIVÄKIRJA 16.9.1941

lähti luutnantti Kirves viemään kaksi partiota Aunukseen. Lähettäminen tapahtuisi olosuhteiden mukaan. Kuismasen kanssa oli sovittu, että hän saapuu Pitkärantaan vastaan.

lähtivät Vehniäinen, Lepistö, Rastas ja Kraappa Rautuun tarkastamaan sikäläistä porukkaa ja radioasemaa.

lähetettiin partio (Auvinen, Paukkunen, Suoranta ja Suikkanen sekä oppaana 10. Divisioonasta saatu inkeriläinen sotamies Kesseli) Metsäpirtin Räikkölän itäpuolella olevan pisteen 39 luota etelä-kaakkoon, tavoitteena Matoksi: Onnistui hyvin.

SOTAPÄIVÄKIRJA 17.9.1941

palasivat Raudusta Vehniäinen, Saarin, Lepistö ja Kraappa, mukanaan Hyvönen ja Kauko Pusa.

saapui Viipurin kautta Raudun kuorma-auto litiään muuttoa suorittamaan Rastaan johdolla.

SOTAPÄIVÄKIRJA 18.9.1941

lähti ensimmäinen kuorma tavaraa Viipuriin Paarmon johdolla. Samalla se siirtää Karjalankatu 13:n tarpeelliset tavarat Hiekan koululle.

iltapäivällä tapahtui se historiallinen tapaus, että suomalaiset partiot ensi kerran menivät Syvärin eteläpuolelle. Tämän suorittivat alatoimiston partiot Mörö ja Pikkanen, kumpikin 1+4. Lähtö onnistui hyvin Mätysovan sillanpääaseman kohdalla. Mörö lähti itään päin, Pikkanen etelään.

SOTAPÄIVÄKIRJA 19.9.1941

palasi partio Auvinen. Se ei ollut päässyt Sokelovan jokilinjan yli, koska siinä oli vahva miehitys ja varmistustöitä tehtiin läpi vuorokauden. Tiedot tiedustelupäiväkirjassa.

lähti Saarinen ja pääosa »kansasta» Viipuriin.

SOTAPÄIVÄKIRJA 20.9.1941

suoritettiin lopullinen muutto Iitiästä Viipuriin.

TIEDUSTELUPÄIVÄKIRJA 20.9.1941

kello 20.30 / Luutnantti Kirves / Kyynel Oskusta:

Kapteeni Vehniäinen. Pojat lähtivät 18.9. kello 17.30. Kaikki mennyt suunnitelmien mukaan. Tulen huomenna kotiin hakemaan pojille varusteita ja muonaa vastaanottoa varten. Sopiiko? Kirves

Lähetettiin kello 21.15 Oskuun seuraava Kyynel-viesti:

Luutnantti Kirves. Sopii. Tule Hiekan koululle. Saarinen.

SOTAPÄIVÄKIRJA 21.9.1941

saapui kapteeni Vehniäinen, joka puhelimen vuoksi oli jäänyt Lappeenrantaan, käynnille Viipuriin. Iltapäivällä hän läksi Mikkeliin jatkaakseen sieltä Aunukseen.

saatiin puhelin kuntoon (Viipuri 50).

valittivat kuulustelijat (Soire, Staudinger ym.) Viipurin sotavankileirin oloja: on mahdotonta tehdä mitään tiedustelutyön hyväksi, kun teetetään vain erilaisia tulkin töitä. Toimenpiteisiin ryhdyttiin.

saapui Kirves Aunuksesta hakemaan muonaa ja varusteita partioille niiden paluuta odottaessa. Tietoja ei ole niiltä saatu tähän mennessä.

Halinen, Laihin ja Harjulehto harrastivat kaupungin vanhan osan tutkimista. Mm. NKVD:n, Moottoroidun Jalkaväkirykmentti 14:n, Jalkaväkirykmentti 82:n ja Erillisen Insinööripataljoona 11:n kasarmit löydettiin ajalla 21.9.-23.9.1941. Insinööripataljoonan kasarmissa oli erikoisen

lähtöpaikkaan yli 500 kilometriä. Tuo matka tuli taivaa kuorma-auton lavalla, ja perille olisi päästävä ilman onnettomuuksia tai konerikkoja. Samalla partion tuli säilyä toimintakuntoisena lavan ilmapirrassa. Aunukseen johtavalla tiestöllä oli paljon huoltoliikennettä, kesä oli viilentynyt ja syyskelirikko teki tuloaan. Siten matkanteossa oli haasteensa myös kuljettajalle. Ajomatka kesti lopulta puolitoista vuorokautta.

Toinen tärkeä näkökohta oli partioiden lähdön ajoitus. Syvärin eteläpuolelle suunnattavia partioita oli ryhdytty valmistelemaan heti, kun käsky asiasta saatiin. Valmisteluissa kesti silti kaksi vuorokautta: lähtö uudelle seudulle

Osasto Vehniäisen partiomiehet ylittivät 18. syyskuuta Syvärin samalla ponttonilautalla, jolla vietiin panssarivaunujoukkue Kevyt Osasto 19:n tueksi Mätysovan kohdalta Uudenkylän puolelle. Vasemmalla Arvo Juvonen, keskellä vaunun edessä Mauri Kärpänen, oikealla tuntematon panssarimies ja Arvo Pikkanen.

edellytti uusia karttoja, kaluston varaamista, liikesuunnitelmaa lähtöpaikkaan, yhteydenottoja rintamajoukkoihin, partiomiesten karttatiedustelua toiminta-alueestaan ja niin edelleen. Samalla rintamatilanne eli koko ajan. Kun partiot lähtivät kapteeni Kirveen johdolla Iitiästä matkaan kohti Aunusta tiistaina 16. syyskuuta, suomalaisilla ei ollut Syvärin eteläpuolella vielä minkäänlaista sillanpäätä.

Matkan edetessä saatiin kuulla, että ensimmäinen sillanpää hankittaisiin Mätysovan kohdalla Keski-Syvärillä. Kevyt Osasto 19 ylitti Syvärin 17. syyskuuta Uudessakylässä, Mätysovan kohdalla. Tämä ei ollut varsinainen Syvärin ylimenohyökkäys, vaan tarkoituksena oli saada vain ote joen etelärannalta. Sen turvaamiseksi Syvärin rantaan oli valmisteltu ponttonikalusto, joka kuljettaisi panssarivaunujoukkueen joen eteläpuolelle heti, kunhan jalkaväki saisi rannalta riittävän hyvät asemat ylimenon suojaamiseksi.

Kun Osasto Vehniäisen partiot saavuttivat Mätysovan, ne ehtivät mukaan samaan ponttonikuljetukseen, jolla panssarivaunujoukkue siirtyi Syvärin yli aamupäivällä 18. syyskuuta. Näin partiot saavuttivat etulinjan yksiköt. Tämän jälkeen tuli selvittää oman etulinjan sijainti, sen suojaksi mahdollisesti rakennetut miinoitteet, tunnussanat, rintamajoukkojen seuraavat aiheet sekä viimeiset havainnot vihollisesta. Partiot keräsivät nämä tiedot tavoitettuihin Kevyt Osasto 19:n upseereilta ja tekivät niistä merkinnät itselleen. Kaikesta päätellen etulinja siirtyisi pian edelleen, eikä sen sijainnista tai varmistuksista voisi vielä sanoa mitään varmaa partion paluuta ajatellen. Partiot olivat lähtövalmiita alkuiltapäivästä torstaina 18. syyskuuta.

Partioita johtivat Arvot, Pikkanen ja Mörö. Pikkasen partioon kuuluivat Antti Porvali, Mauri Kärpänen, Muisto Lassila (radisti) ja Urpo Lempiäinen. Mörön partiossa Syvärin eteläpuolelle suuntasivat Eino Porvali, Arvo Juvonen ja Eino Lempiäinen sekä Eugen Wist.

Molempien partioiden miehet olivat kotoisin Karjalankannakselta, useimmat sen eteläosista Kivennavalta, Muolaasta, Uudeltakirkolta ja Terijoelta. Aiemmissa partiotehtävissä heillä oli ollut puolellaan paikallistuntemus, sillä he tunsivat Kannaksen paremmin kuin sen talvisodas-

hyviä ohjesääntöjä. Myös 5. SAD:n esikunta löytyi.

► Partiomiehet kirjaavat ennen lähtöhetkeä etulinjassa saamia tietoja Syvärin eteläpuolella 18. syyskuuta 1941.

Vasemmalta karttalaukkujensa ääressä istuvat Arvo Juvonen, Mauri Kärpänen sekä Antti ja Eino Porvali. Takana Muisto Lassila.

sa miehittänyt puna-armeija. Aunuksessa kellään miehistä ei ollut paikallistuntemusta partiointialueeltaan. Ei voinut ollakaan, koska he olivat ensimmäiset suomalaiset sotilaat Syvärin eteläpuolella koskaan – lukuun ottamatta yhtä Paul Marttinan johtamaa partiota Aunuksen-retkellä vuonna 1919.

Partiot lähtivät etsimään etumaisia omia joukkoja kello 14. Viimeinen näköyhteys omiin joukkoihin oli kello 18.30 – tästä eteenpäin partio havaitsi enää vihollisen joukkoja. Lähtö sujui hyvin, ja vihollisen etulinjan yli pyrittiin yhdessä. Eteneminen oli hidasta ja varovaista, koska vihollisryhmitys täytyi läpäistä paikassa, jota ei ennestään tunnettu. Todennäköisesti puna-armeija toi alueelle koko ajan myös uusia joukkoja vastahyökkäystä varten, työntääkseen suomalaiset takaisin Syvärin pohjoisrannalle. Mitään varsinaista etulinjaa ei ollut – vain joukkoja liikkeessä ja asetumassa aseisiin seudulla, jota puna-armeija valmistautui puolustamaan ja suomalaiset valtaamaan. Oli vain edettävä varovasti ja väistettävä vihollisen ryhmityksiä hiiviskellen sitä mukaa kuin niitä osui eteen.

Vihollisen etumaisten ryhmitysten ylitys sujui ongelmitta, mutta hitaasti. Ensimmäiseen leiriytymiseen pysäh-

Partio Pikkanen matkalla Ojattijoelle. Vasemmalta Arvo Pikkanen, Muisto Lassila, Antti Porvali, Urpo Lempiäinen ja Mauri Kärpänen. Lempiäinen ja Kärpänen tulivat myöhemmin tunnetuiksi kaukopartiokirjailijoina nimillä Esa Anttala ja Mauri Ahtosalu.

Partion aseistus kiinnittää huomiota. Vielä tässä vaiheessa sotaa erityisesti konepistoolista oli pulaa. Radisti Lassilalla on saksalainen Bergmann MP35, jonka tankolipas tulee oikeakätiselle hankalasti aseensa oikealle puolelle. Siksi ase myös roikkuu rinnalla erikoisessa asennossa. Muilla partion jäsenillä on Suomi-konepistoolit: Porvalilla tankolippaalla, muilla rumpulippain.

Partion tehtävä oli edetä Ojattijoelle ja tutkia sikäläistä maastoa, vihollistilannetta ja puna-armeijan valmiutta. Päämajassa tätä tietoa tarvittiin sen arvioimiseksi, olisiko saksalaisten mahdollista hyökätä Tihvinästä Syvärille.

Partio Mörö ryhmäkuvassa kahden vankinsa kanssa. Vasemmalta Arvo Juvonen, Eino Lempinen, sotavanki, Arvo Mörö, sotavanki ja Eino Porvali. Kuvan on ottanut Eugen Wist.

Mörön partion tehtävä oli tutkia tulevan etulinjan maastoja ja suomalaisten ylimenohyökkäyksen tavoitetta Syvärin eteläpuolella.

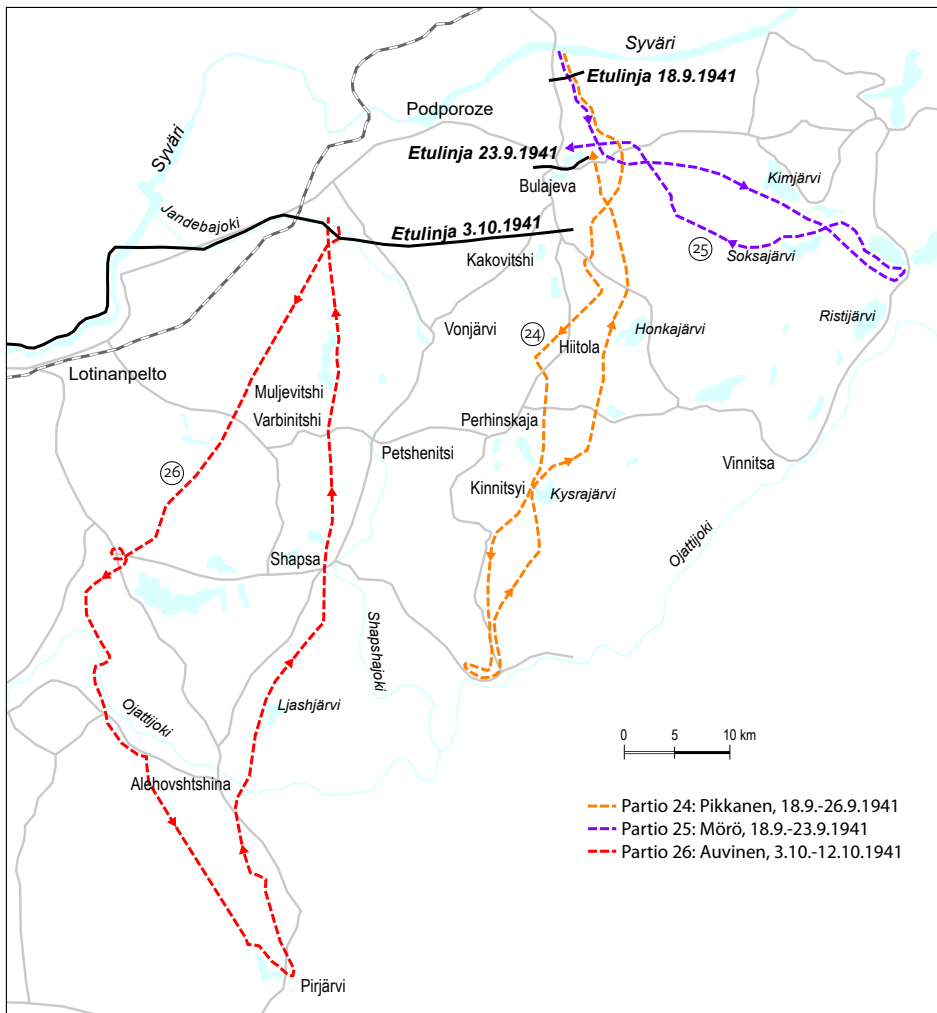
Vangitut puna-armeijalaiset saivat pitää kiväärinsä, joista otettiin lukot.

dyttiin vielä varsin lähellä vihollisen etulinjaa, alle neljän kilometrin päässä lähtöpaikasta. Yöpymispaikan lähellä oli Bulajevan kylä, jonka risteysmaasto oli tärkeä niin puolustajalle kuin hyökkääjälle. Jo lähtiessä oli tiedossa, että etulinjaa miehittänyt Kevyt Osasto 19 sekä rajajääkärikompaniat hyökkäisivät seuraavana päivänä panssarijoukkueen tuella Bulajevaan saadakseen haltuunsa tuon risteyksen. Siten etulinja olisi partioiden palatessa toivottavasti etelämpänä kuin lähtiessä.

Yövyttyään partioiden oli tarkoitus jakautua Bulajevan pohjoispuolella niin, että Mörön partio suuntaisi itäkaakkoon päämääränään Särkijärven, Soksjärven, Orenshenskoje-järven ja Gongenitsi-järven väliset kannakset. Eriyisesti sen tuli tutkia näiden järvien välissä olevat Velikij Dvorin ja Gavrilovskajan kylät. Partio Mörön tehtävä liittyi selvästi siihen, mihin Syvärin ylimenon jälkeinen etulinja oli suomalaisten suunnitelmissa päätetty aluksi asettaa.

Mainitut järvet, niiden väliset kannakset sekä seutuva Vitmusjoki muodostivat edullisen puolustuslinjan. Muuhun maastoon verrattuna järvet lyhentäisivät miehitystä vaativaa etulinjaa ja vähentäisivät saarroitusuhkaa. Siten Mörön partion tehtävä ei ollut palvella strategista tilannekuvaa, vaan tukea tulevaa operaatiota: Syvärin var-

sinaista ylimenoa ja sen jälkeisen tavoitteen saavuttamista. Orenshenskoje-järvi oli suunnitelmassa tavoite, jonne Jalkaväkirykmentti 51:n tuli Syväri ylitettyään suunnata. Tämä rintamajoukko tosin saapuisi sinne toisesta suunnasta kuin Mörön partio, sillä Syvärin ylimenohyökkäyksen paikaksi oli valittu Syvärinniska.

Pikkasen partion tehtävänä sen sijaan oli jatkaa etelään aina Ojattijoelle saakka, noin 60 kilometrin päähän etulinjasta. Partion merkitys oli strateginen: Suomen Päämajalla ei ollut aikomustakaan hyökätä Ojatile asti, mutta alueen maasto ja vihollistilanne kiinnostivat siltä kannalta, olisiko

realistisesti odotettavissa, että saksalaiset kykenisivät saavuttamaan Syvärin hyökkäämällä sinne etelästä Tihvinän suunnasta.

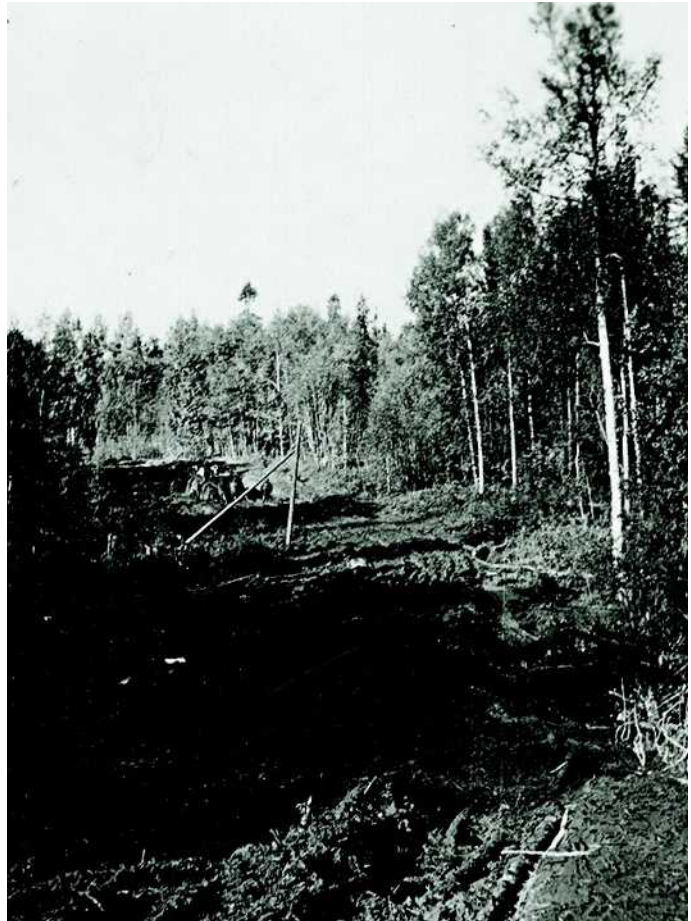
Partioiden lähdön jälkeen niistä ei kuultu loppuviikon aikana.

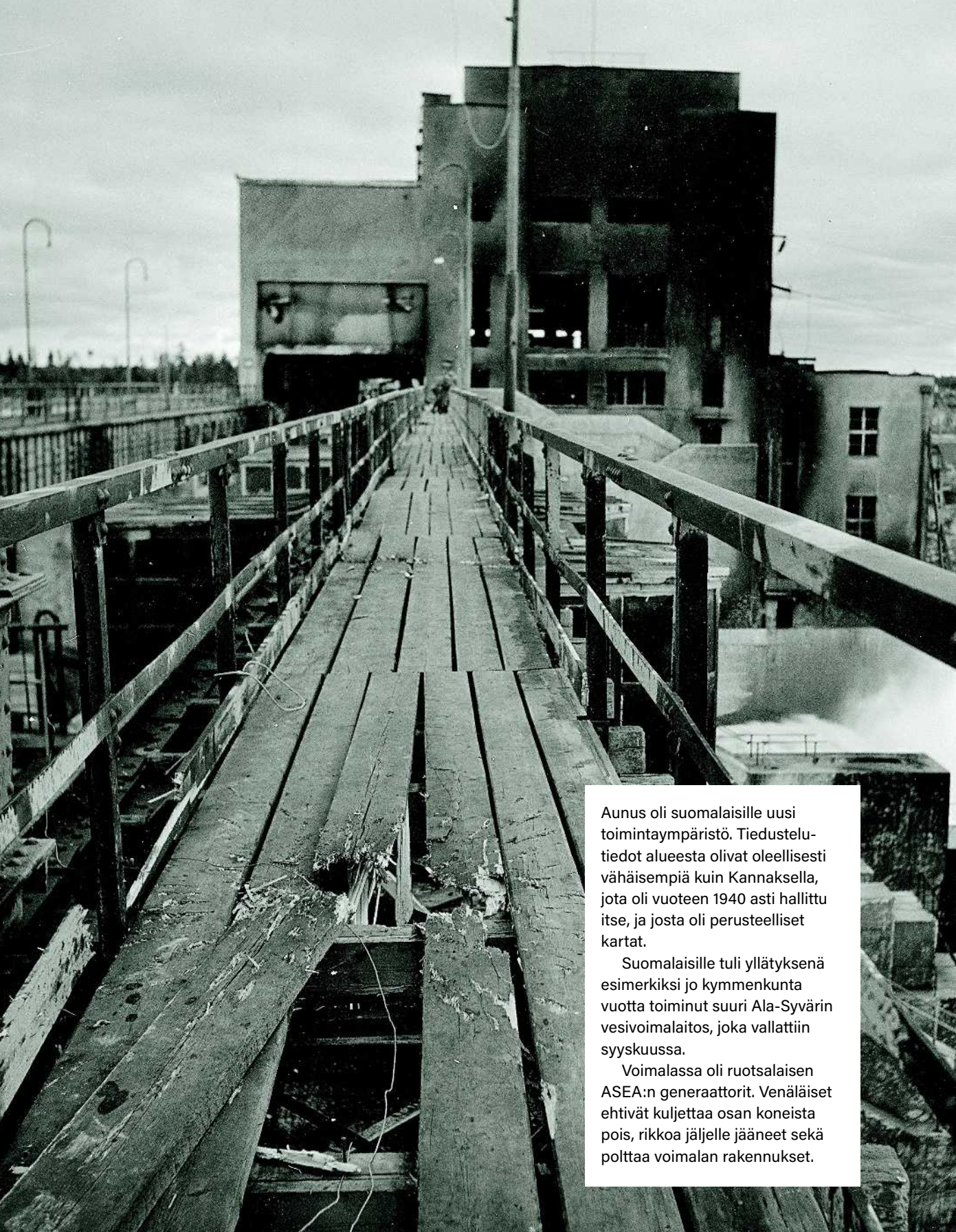
Viipuriin saapuneet osaston toimistoupseerit tutkivat viikonlopun aikana sieltä lähteneiden puna-armeijan joukkojen kasarmeja ja esikuntia. He etsivät mitä tahansa Suomen tiedustelua hyödyttäviä asiakirjoja. Esimerkiksi Erillisen Insinööripataljoona 11:n kasarmeista löydettiin kiinnostavia ohjesääntöjä. Yleiskäsitykseksi kuitenkin muodostui, että puna-armeijalla oli ollut aikaa joko tuhota arkistot tai pakata ne mukaan perääntyessään.

Kun kapteeni Kirves oli saattanut partiot Syvärin taakse, hän tutustui Kuujärveen paluumatkallaan Viipuriin. Kuujärvi tuli sodan aikana tunnetuksi, kun tiedotusupseeri Yrjö Jylhä kirjoitti sen maisemista runon »Laulu Kuujärvestä»:

*Oli marssittu Aunuksen teitä
ja taisteltu, tottavie;
tomupilvet peittivät meitä,
jalan alla upposi tie.*

Yrjö Kirveen kuvat Kuujärveltä 19. syyskuuta osoittavat, missä kunnossa Kuujärven ja Aunuksen tiet olivat.

Aunus oli suomalaisille uusi toimintaympäristö. Tiedustelutiedot alueesta olivat oleellisesti vähäisempiä kuin Kannaksella, jota oli vuoteen 1940 asti hallittu itse, ja josta oli perusteelliset kartat.

Suomalaisille tuli yllätyksenä esimerkiksi jo kymmenkunta vuotta toiminut suuri Ala-Syvärin vesivoimalaitos, joka vallattiin syyskuussa.

Voimalassa oli ruotsalaisen ASE:n generaattorit. Venäläiset ehtivät kuljettaa osan koneista pois, rikkoa jäljelle jääneet sekä polttaa voimalan rakennukset.

14. SOTAVIIKKO

22.–28.9.1941

SOTAPÄIVÄKIRJA 22.9.1941

Saarinen lähti käymään Raudussa Osasto Loukolassa.

Kirves lähti takaisin Aunukseen.

Päämajasta tuli määräys sotavanki-kuulustelijoihin nähden: Muranen II komennettava Helsinkiin ja kaikki Viipurin sotavankileiri nro 6:ssa olevat kuulustelijat muihin leireihin.

illalla saatiin ensimmäinen sanoma Möröltä. Sanoma oli jo Mörön kolmas!

TIEDUSTELUPÄIVÄKIRJA 22.9.1941

Kello 20.25 / Osasto Kuismanen, partio Mörö / Kyynel nro 3:

Karpovskaja ja Krestnoe järvien eteläpuolitse kulkeva tie on oikaistu järvien länsi(puolitse) kulkemaan. Lki

☎ PM:lle kello 21.00.

SOTAPÄIVÄKIRJA 23.9.1941

meni koko päivä suurin piirtein järjestelytyöissä. Mm. selviteltiin kuulustelijain tuleva sijoitus ja haettiin sotilasvirkamies Laurentjev ja Muranen II Särkijärveltä. Viimemainittu komennettiin Helsinkiin ja vietiin junaan Tienhaarassa.

TIEDUSTELUPÄIVÄKIRJA 23.9.1941

Kuulustelutiedustelusta on saatu seuraavat tiedot, jotka on toimitettu PM:lle 23.9.1941:

Maailmansota

Ison-Britannian hallitus jätti 22. syyskuuta Suomelle nootin, jossa se vaati joukkojen vetämistä talvisotaa edeltäneen rajan taakse. Diplomaattisuhteiden palauttamista britit eivät nootissaan luvanneet ennen kuin saksalaiset joukot olisi poistettu Suomesta.

Suomi oli jo pysäyttänyt Kannaksella hyökkäyksensä jotakuinkin vanhalle rajalle. Nyt Mannerheim kirjoitti 25. syyskuuta Saksan sodanjohdolle kirjeen, jonka mukaan Suomi ei hyökkäisi Leningradia vastaan eikä jatkaisi Syväriltä etelään. Laatokan pohjoispuolella Suomi silti jatkoi etenemistä kohti Itä-Karjalaa, ja Osasto Laguksen joukot tavoittivatkin Äänisjärven jo samoina päivinä.

Samana päivänä 25. syyskuuta Saksan Pohjoinen armeijaryhmä – joka oli edennyt Leningradia kohti – keskeytti hyökkäyksensä. Seuraavana päivänä Saksan Keskinen armeijaryhmä sai valmistautumiskäskyn Operaatio Taifuuniin eli hyökkäykseen kohti Moskovaa. Vaikka kaikki näytti tässä vaiheessa sodan kannalta hyvältä, päätös osoittautui erääksi suurimmista Saksan sodanjohdon virheistä.

Syyskuun merkittävin tapahtuma suursodassa oli itärintaman painopisteen siirtyminen Leningradista etelämmäs, Ukraina. Yli kuukauden kestänyt Kiovan suurtaistelu kääntyi Saksan voitoksi 23. syyskuuta mennessä. Puna-armeija menetti taistelussa yli 700 000 miestä, Saksan tappiot jäivät alle kymmenekseen tästä.

Kiovan taistelun loppuvaiheessa kaatui kenraalieversti Mihail Kirponos. Puolitoista vuotta aiemmin talvisodan

viimeisinä viikkoina hän oli komentanut Viipurinlahden yli hyökänneitä neuvostojoukkoja ja saanut onnistuneesta sotatoimesta Neuvostoliiton sankarin arvonimen.

Taistelun jälkeen saksalaiset teloittivat Babyn Jarissa Kiovan ulkopuolella kahdessa päivässä 34 000 ukrainanjuutalaista. Myöhemmin samalla paikalla surmattiin 26 000 romanian ja sotavankia.

Syyskuun lopulla Neuvostoliitto liittyi mukaan Atlantin julistukseen, jossa länsiliittoutuneet olivat määritelleet päämääränsä sodalle. Asetelma oli neuvostojohdolle vaikea, sillä julistuksessa taattiin kansoille oikeus omaan tahdonmuodostukseen rajojensa suhteen. Neuvostoliitto puolestaan katsoi voivansa sanella alueluovutuksia ja rajajärjestelyjä Itä-Euroopassa voitetun sodan jälkeen.

Jatkosota

Saksa yritti puhua Suomen jatkamaan hyökkäystä Leninigradia vastaan hinnalla millä hyvänsä. Tätä varten Suomeen lähetettiin vierailemaan ensin kenraali Alfred Jodl, joka luovutti Mannerheimille kerralla rautaristin eri luokat. Kuun lopulla vieraaksi saapui vielä kenraalievosti Paul Nikolaus von Falkenhorst, joka teki niin marsalkkaan kuin hänen lähimpiin upseereihinsa erittäin epäedullisen vaikutuksen. Kenraalimajuri Viljo Tuompo kirjoitti päiväkirjaansa, kuinka kunnioitus saksalais-suomalaista armeijaa (AOK Norwegen) Lapissa komentanutta von Falkenhors-tia kohtaan romahti hänen vierailunsa ja käytöksensä johdosta.

Pian von Falkenhorstin vierailun jälkeen vuoristoarmeijakunta AOK Norwegen pysäytti hyökkäyksensä Jäämeren rannalla kohti Murmanskia kärsittyään tässä vaiheessa yli 10 000 miehen tappiot. Armeijakunta ryhmittyi puolustukseen Litsajoen länsirannalle.

Osasto Laguksen kärki eteni syyskuun viimeisellä viikolla nopeasti kohti Petroskoita. Tiistaina syyskuun 23. päivänä Laguksen joukot valtasivat Petroskoin eteläpuolella Petäjäselän ja 11. divisioonan joukot kaupungin länsipuolella

Tiedot toimittanut IV AKE:n tiedustelutoimisto on jo jakanut ennakkoilmoituksen samoista tiedoista II AKE:n tiedustelutoimistolle pyytäen, että tämä jakaisi tiedon I AKE:lle.

Rajajoki–Kuokkala maantiellä lähellä Rajajokea päivällä 23.9.1941 pidätetty inkeriläinen vakooja Virolainen, joka käytti nimeä Ihalainen, kertoo mm. seuraavaa.

Hän on ylittänyt rintaman Kurortin kohdalla 23.9. kello 05.00. Virolainen kuuluu NKVD:n tiedusteluosasto 66:een Levashovossa, jossa on noin neljäsataa nuorehkoa miestä. Lisäksi siellä juuri kootaan viisikymmenmiehistä vanhempaa polvea olevaa joukkoa jotakin erikoistehtävää varten Suomessa.

Joukko on jaettu toimintaryhmiin, joissa on yksi upseeri ja 19–20 miestä. Upseeri toimii kouluttajana ja saattajana. Virolainen väittää, että joukon ainoana tehtävänä on vakoilu, ja että tuhotöitä varten on eri osastot. Partioissa on 2–4 miestä, joista 1–2 on suomea puhuvia. Joka päivä lähetetään ainakin yksi partio, joinain päivinä neljäkin partiota. Lähettäminen tapahtuu meritse, maitse tai lentokoneella. Virolainen selittää, että maitsekin lähettäminen on helppoa ja että osaston tappiot 22.9. mennessä olivat vain kolme miestä.

Levashovosta oli lähetetty 17.9. partio Viipuriin (yksi upseeri ja kolme miestä), ja partio oli ilmoittanut 22.9. olevansa Leipäsuolla. Samana päivänä oli lähetetty partio myös Metsäpirttiin. Partioilla on radio ja puhelinkuuntelulaitteet.

Virolaisella oli pidätettäessä suomalainen sotilaspuuku m/27 ja pitkä harmaa mantteli, oikein leimatut elintarvikekortit sekä Rakennuspataljoona 4:n antama, leimalla varustettu ja luutnantti V. Lehtosen allekirjoittama valkoinen henkilötodistus (linnoitustyömailla käytettyä mallia), 800 markkaa Suomen rahaa ja

nykymallia oleva tuntolevy. Venäläistä alkuperää oli vain tupakka, tulitikut ja kartta, johon oli merkitty 21.9. palanneen vakooja Hiltusen reitti Vammelsuun kautta.

Virolainen kertoo, että paluumerkiksi oli sovittu: mantteli käsivarsille, lakki poissa sekä, jos ei seurata, kaksi vihellystä. Jos seurataan, vihellyksiä pitää olla kolme.

Virolainen kertoo vielä käyneensä 21.9. Leningradissa, jossa oli vain sotaväkeä. Väittää, että siviiliväki on metsässä kaupungin pohjoispuolella aina Laatokkaa myöten.

Virolainen on nyt valvonnan hallussa.

U 2/V toimitti tiedot Viipurin komendantinvirastolle ennakoilmoituksena 24.9. kello 10.15 sekä tarkemmin 25.9. kello 10.25.

[18-vuotias Antti Antinpoika Virolainen tuomittiin 12. divisioonan kenttäoikeudessa 26.9.1941 vakoilusta kuolemaan. Sotaylioikeus vahvisti tuomion 17.11.1941. Virolainen teloitettiin 27.11.1941.]

SOTAPÄIVÄKIRJA 24.9.1941

vihelteli juna jo Viipurin asemalla.

vei Kallia kuulustelijat Laihisen, Staudingerin, Wittenbergin ja Daraganin Sorvalin sotavankisairaalaan ja Soireen, Laurentjevin ja Kabanovin Römpöttiin. Samassa käynti 8. DE:ssa, IV AKE:ssa ja yritys hakea Piensuolta tavaratorpedot. Ainakaan kaakosta ei sinne päässyt kuorma-autolla. Illalla paluu Hiekkaan.

IV AKE:ssa selvisi, että Bondarenko on vankina! Tämän vuoksi lähetettiin Sauko-Jussille selostus hänen tekosistaan Viipurissa. [Päämajan Tiedusteluosaston kapteeni (res) Jussi Saukkonen: sittemmin opetusministeri, pitkäaikainen Kokoomuksen puheenjohtaja ja kansanedustaja.]

Matrosan kylän. Puolustajan maantieyhteydet etelään katkaistiin, ja etulinja oli enää noin 35–45 kilometrin päässä kaupungista.

Petroskoin puolustuksesta vastannut Neuvostoliiton 7. Armeija muutettiin seuraavana päivänä Erilliseksi 7. Armeijaksi, jonka komentajaksi määrättiin kenraali Kirill Meretskov, suomalaisten vanha tuttu. Talvisodan alkaessa hän oli ollut Leningradin sotilaspiirin päällikkö ja kaikkien Suomeen maitse hyökänneiden joukkojen komentaja. Talvisodan heikon sotamenestyksen vuoksi komentajuus oli otettu Meretskovilta puna-armeijan pääesikunnalle STAVKalle, ja Meretskov oli alennettu 7. Armeijan komentajaksi.

Talvisodan jälkeen Meretskov oli käynyt läpi kovan prässin. Operaatio Barbarossan alkaessa hänet oli komennettu vakituisesti neuvonantajaksi STAVKalle mutta pidätetty pian epäiltynä neuvostovastaisesta salaliitosta, johon joukko upseereita oli nimennyt hänet syylliseksi. NKVD kidutti Meretskovia kaksi kuukautta saadakseen tältä tekaistun tunnustuksen. Kun syytetty sai neuvoteltua kiduttajiensa kanssa, että perhe jätetään samantapaisen tutkinnan ulkopuolelle, hän lopulta suostui allekirjoittamaan tunnustuksensa. Hänet vapautettiin välittömästi ja lähetettiin Erillisen 7. Armeijan komentajaksi johtamaan Petroskoin puolustusta. Meretskovin tunnustuksen perusteella teloitettiin sittemmin joukko muita puna-armeijan upseereita. Tapausta koskeneet asiakirjat hävitettiin vuonna 1955 KGB:n päällikön Ivan Serovin ja Neuvostoliiton keskuskomitean käskystä, joten Meretskovin tunnustuksen sisältöä ei tunneta.

Lauantaina syyskuun 27. päivänä Osasto Laguksen joukot etenivät Orsegan kylään, noin 10 kilometriä Petroskoin eteläpuolella. Saartorengas kiristyi entisestään.

Vaikka sekä Suomi että Saksa pysäyttivät maahyökkäyksen kohti Leningradia, kaupungin edustalla Suomenlahdella tapahtui paljon. Suomalainen moottoritorpedovene upotti Suursaaren satamassa raivaaja Kirovin 22. syyskuuta. Seuraavana päivänä taistelulaiva Marat upposi Kronstadtin edustalla Saksan ilmavoimien hyökätessä Itämeren laivastoa vastaan.

Osasto Vehniäinen: Partiointi

Syvärin takana olevista, edellisenä torstaina lähteneistä kahdesta partiosta saatiin ensimmäinen elonmerkki vasta maanantai-iltana. Sanoma hämmensi, koska se oli numeroitu Mörön partion kolmanneksi – kahta ensimmäistä sanomaa ei siis ollut kuultu.

Mörön partio palasi kotiin tiistaina. Tieto tästä saavutti Viipurin keskiviikkona aamupäivällä. Tieto tosin ymmärrettiin niin, että molemmat partiot olivat palanneet. Pikkasen partio palasi kuitenkin vasta perjantaina, ja luutnantti Kirves toi molemmat partiot lauantaina Viipuriin. Tunnelma oli korkealla, vaikka juhlimiseen ei ollut aikaa: koko sunnuntai käytettiin partioiden havaintojen kirjaamiseen. Tietojen perusteella Suomen sodanjohdolle ja 7. divisioonan esikunnalle syntyi ensimmäinen henkilökohtaiseen havainnointiin perustuva käsitys vihollisesta ja maastosta Syväriltä etelään.

Partio Mörö ylittämässä jokea kotimatalla 23. syyskuuta 1941. Vasemmalta: Vanki, Eino Lempinen, Eugen Wist, vanki, Eino Porvali ja Arvo Mörö. Kuvan on ottanut Arvo Juvonen.

saatiin Aunuksesta tieto klo 11.20, että partiot ovat palanneet kotiin.

TIEDUSTELUPÄIVÄKIRJA 24.9.1941 kello 21.45

☎ PM:lle:

Sotavangit, TASS:n reportterit, juutalaiset Grinberg ja Haikin ovat Lappeenrannan vankilassa syyskuun alkupuolella toimituksessa kuulustelussa kertoneet keskustelusta Viipurin kaupungin komendantin, kapteeni Bondarenkon kanssa 25.8.1941, erikoisesti Grinberg:

Bondarenkon kulmahuoneessa Linnan ja Harmaittenveljestenkadun kulmauksessa oli Bondarenko luvannut ennen kaupungista poistumistaan räjäyttää ikkunasta näkyvän kellotornin ja Viipurin linnan. Edellisestä puhuessaan Bondarenko oli maininnut syyksi, että torni on Pietari Suuren rakentama ja sen vuoksi historiallisena hävitettävä.

Grinbergin kysyessä Viipurin rautatieasemasta Bondarenko oli lausunut, ettei hän vielä ollut päättänyt sen kohtalosta, mutta että sekin todennäköisesti tulee räjäytettäväksi.

SOTAPÄIVÄKIRJA 25.9.1941

osoittautui, että partio Pikkanen ei vielä ollutkaan palannut.

TIEDUSTELUPÄIVÄKIRJA 25.9.1941 klo 12.30

Majuri Soininen II AKE:n tiedustelutoimistosta ilmoittaa ☎:

Aleksandrovkun suunnassa 23.9. saatu sotavanki on ollut 291. divisioonan leipomossa Vostotshnajassa, mutta kun siellä ei ollut työtä, siirrettiin 19.9. yhdeksän miestä JR 1025:n toiseen pataljoonaan. Pataljoonassa on paljon sotilaita, se lie-nee Jalkaväen Täydennysrykmentti 164. Saman sotavangin kertoman mukaan siviiliväestö on ollut vielä 19.9. paikoillaan.

Siviilien kanssa keskusteleminen oli sotilailta kiellettyä.

Erillisestä Autokuljetuskomppania 457:stä (291. divisioona) 24.9. Aleksandrovkassa saatu vanki kertoo, että komppaniassa oli alkujaan neljäkymmentä kuorma-autoa, joista on nyt kunnossa kaksikymmentä. Autoja ei voitu korjata varaosien puuttuessa. Toimettomien, »rokulissa» olevien autojen kuljettajista siirrettiin kymmenen miestä jalkaväkeen, muun muassa JR 1025:een. Myös bensiinistä ja voiteluaineista oli suuri puute.

Sama kuljetuskomppanian mies kertoo, että eivät ole saaneet viime päivinä lihaa etulinjalle, vaan ovat saaneet vain kerran leipää. Eteen on tuotu keittoa kenttäkeittiössä, mutta sitä on luvattu antaa vasta kun Aleksandrovka on vallattu. Lämmintä ruokaa ovat saaneet viimeksi 10. syyskuuta.

☎ PM:lle kello 16.15.

SOTAPÄIVÄKIRJA 26.9.1941

kävi Kallia Tyrisevällä ja Uudellakirkolla sotavankien kuulusteluasioissa. Vänrikki Lepistö ja sotilasvirkamies Halinen mukana.

palasi Vehniäinen Mikkelin kautta Viipuriin matkaltaan Aunukseen. Matka tulee aiheuttamaan suuria muutoksia alatoimiston toiminnassa, mutta niistä myöhemmin.

SOTAPÄIVÄKIRJA 27.9.1941

illalla saapui Kirves tuoden molemmat partiot Aunuksesta. Riemu oli sanoin kuvaamaton. Olihan ensimmäisen kerran suomalainen partio Ojattijoelta paluussa, lieneekö ehkä ensi kerran maailmanhistoriassa! Pikkasen partio oli saapunut omien luo 26. päivänä.

saapui Tied. 2/ME:sta kapteeni Pakarinen ja kolme muuta majoitustiedustelulle Karjalaan.

Partio Pikkanen Nadporozhessa 19. syyskuuta 1941. Antti Porvali ja Arvo Pikkanen seuraavat Mauri Kärpäsen osoitusta kartalta. Takana virtaa Ojattijoki.

Tieverkko Syväriltä etelään oli harva. Jokainen tieto siitä, kuinka paljon mitäkin tietä vaikutettiin käytettävän taimillaista kalustoa sillä voisi kuljettaa, paransi suomalaisten arvioita vihollisen toimintamahdollisuuksista. Suomalaiset joukot ylittäisivät pian Syvärin: puna-armeijan oli tuotava alueelle joukkoja ja järjestettävä niiden huolto.

Mörön matkan asiakirjat loivat katsauksen 7. divisioonan ja tulevan Syvärin ylimenon kannalta oleelliseen suuntaan. Ensimmäiset partion tiedoista saatiin Yrjö Kirveen raportoina jakeluun jo 25. syyskuuta. Raportissa kuvattiin vihollisen vähäistä läsnäoloa alueella sekä haluttomuutta kahakointiin, kahden vangitun puna-armeijalaisen antamia tietoja, partion useita yhteydenottoja siviiliväestöön sekä siviilien alttiutta ilmoittaa viranomaisille havaitsemistaan partiomiesten liikkeistä (► ks. liite 1).